

ları içinde sayılmışlardır (bk. İbn Habîb, *el-Münevver*, s. 249). Bedir ve Uhud gazvelerinde müşriklerin safında yer aldı. Uhud Gazvesi'nden hemen sonra müslüman oldu. Birkaç ay sonra Necid'e gönderilen kırk kişilik irşad heyeti içinde o da bulunuyordu (Safer 4/Temmuz 625). Heyet Bi'rîmaüne'de pusuya düşürüldüğü sırada binek hayvanlarını otlattığı için katliamdan kurtuldu. Ancak daha sonra esir alındı ve baskını düzenleyen Âmir b. Tufeyl tarafından annesinin köle âzadı adanmış karşılık olarak serbest bırakıldı. Amr, olayı Hz. Peygamber'e haber vermek için Medine'ye doğru yola çıktı. Âmir b. Tufeyl'in mensup olduğu Benî Âmir kabilesinden yolda karşılaştığı iki kişiyi, Bi'rîmaüne şehidlerinin intikamını almak için gece uyurlarken öldürdü. Ancak Amr bunların müslüman olup Hz. Peygamber'in himayesine girdiklerini bilmiyordu. Hz. Peygamber, himayesine aldığı iki müslümanın öldürülmesine son derecede üzülür ve onların diyetlerini ailelerine gönderdi.

"Amr b. Ümeyye seriyyesi" diye bilinen diğer bir olayda ise Hz. Peygamber'e suikast düzenlemiş olan Ebû Süfyân'ı öldürmek ve Recî baskınından sonra Mekkeliler'ce çarımha gerilen Hubeyb b. Adî'nin cesedini asıldığı yerden indirmek üzere, hicretin 4. yılında Cebbâr b. Sahr el-Ensârî (veya Seleme b. Eslem) ile birlikte Mekke'ye gönderildi. Mekkeliler onu tanıyıp peşine düşünce arkadaşıyla bir mağaraya saklandı. Ertesi gün şehre gizlice girip Hubeyb'in cesedini çarımhtan indirdi; karşısına çıkanlardan üçünü öldürdü. Mekkeliler bir casusu da esir alarak Medine'ye döndü. Hz. Peygamber yaptıklarını kendisinden öğrenince memnun oldu ve ona dua etti.

Amr b. Ümeyye, eskiden beri elçilik hizmetleriyle tanındığı için, hicretin 5. yılında Hendek Savaşı'ndan sonra Mekke'de çıkan kıtlıkta fakirlere dağıtılmak üzere Ebû Süfyân'a beş yüz dinar götürme görevini Hz. Peygamber ona verdi. Hicretin 7. yılı başında da iki mektubunu ve bazı hediyeleri Habeşistan kralına götürmekle onu görevlendirdi. Hz. Peygamber bu mektuplardan birinde Necâşî'yi İslâmiyet'e davet ediyor, diğerinde ise Ebû Süfyân'ın kızı Habeş muhacirlerinden Ümmü Habîbe ile nikâhının kılıymasını istiyordu. Müslümanlığı kabul eden Habeşistan kralı, parlak bir törenle Ümmü Habîbe'yi Hz. Peygamber'e nikâhladı. Yine Peygamber'in isteği üzerine Habeşistan'daki müslümanları iki

yelkenli gemi ile Amr'ın refakatinde Medine'ye gönderdi.

Amr Huneyn Gazvesi'ne, Tâif Muharası'na ve Tebük Seferi'ne katıldı. Hicretin 9. yılında Hâlid b. Velîd kumandasında Dûmetülcendel Emiri Ükeydir'e karşı gönderilen seriyede yer aldı. Ükeydir'in esir alındığı haberini ve elde edilen ganimetleri Hz. Peygamber'e o ulaştırdı. Aynı yılın sonunda, Hz. Peygamber'in Müseylime'yi İslâm'a davet eden mektubunu Benî Hanîfe kabilesine götürdü ve onun cevabını getirdi.

Muâviye devrinde ömrünün son yıllarını geçirdiği Medine'nin Harrâtin mahallesindeki evinde vefat etti. Câhiliye devrinden beri cesareti, atılganlığı ve zekâsı ile tanınırdı. Hz. Peygamber'den rivayet ettiği yirmi hadis *Kütüb-i Sitte*'de yer almaktadır. Oğulları Ca'fer, Abdullah, Fazl ve diğer bazı kişiler kendisinden hadis rivayet etmiş, talebesi Şa'bî de ondan öğrendiği çeşitli bilgileri ve siyere dair haberleri nakletmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Vâkidi, *el-Megâzî*, II, 742-743; III, 925-926, 1026, 1058-1059; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 224; II, 563; III, 185-186, 190, 277; IV, 359, 362, 607, 633-635; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, I, 207-208, 258-259, 273; II, 93-94; III, 556; IV, 248-249; Halife b. Hayyât, *Târîh* (Zekkâr), s. 43, 74; İbn Habîb, *el-Muhabber* (nşr. Ilse Lichtenstadter), Haydarâbâd 1361/1942 — Beyrut, ts. (Dârü'l-Âfâkî'l-cedîde), s. 118, 119; a.mlf., *el-Münevver* (nşr. Hurşid Ahmed), Beyrut 1405/1985, s. 249; Buhârî, *et-Târîhu'l-kebir*, IV, 307-308; Belâzürî, *Ensâbü'l-esrâf*, I, 379-380, 438-439, 531; Taberî, *Târîh* (de Goeje), I, 1198, 1437-1441, 1443-1444, 1448, 1569; Serahsî, *Şerhu's-Siyerü'l-kebir*, I (nşr. Selâhaddin el-Müneccid), Kahire 1971-72, s. 52, 97; a.mlf., *el-Mebsût*, X, 92; İbn Seyyidünnâs, *Uyûnü'l-eşer*, Beyrut, ts. (Dârü'l-Ma'rîfe), II, 112-113; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, III, 179-181; Hamîdullah, *İslâm Peygamberi* (İstanbul 1980), I, 318, 331, 332, 468, 476-483, 626; II, 947, 1080-1081.

MUSTAFA FAYDA

AMR b. ZÜBEYR b. AVVÂM

(عمرو بن الزبير بن العوام)

Amr b. ez-Zübeyr b. el-Avvâm
el-Esedî el-Kureşî
(ö. 60/680)

Abdullah b. Zübeyr'in baba bir kardeşi
ve Yezid b. Muâviye'nin
ona karşı gönderdiği ordunun
kumandanı.

Annesi, Ümmü Hâlid künyesiyle tanınan ve en son vefat eden sahâbilerden biri olan Erme bint Hâlid'dir. Kaynaklarda Amr'ın çocukluk ve gençlik dönemi-

ne dair bilgi yoktur. Son derece katı ve herkesin çekindiği bir kimse olduğu rivayet edilir. Kardeşi Abdullah'tan görüldüğü iyiliklere rağmen ona düşmanca davranırdı. Halife Yezid'in Medine valisi Amr b. Saîd, iki kardeş arasındaki bu anlaşmazlıktan faydalanmayı düşünerek Amr b. Zübeyr'i Medine'ye şurta* tayin etti. Bu görevi sırasında Amr, kardeşi Abdullah'ın birçok taraftarını kırbaçlattı ve onlara çeşitli işkenceler yaptı. Daha sonra, Mekke haremine sığınarak halkın kendisine biat etmesini temine çalışan Abdullah'ın üzerine gönderilecek orduya kendi isteğiyle kumandan tayin edildi. Bu görevin ona doğrudan Yezid tarafından verildiği de rivayet edilmektedir. Ancak Amr'ın ordusu yenildi, kendisi de esir düştü. Bu defa Abdullah b. Zübeyr, kısas uygulayarak Amr'ın Medine'de kırbaçlattığı her bir şahsa karşılık Mekke'de onu kırbaçlattı. Amr bir müddet sonra atıldığı hapisanede öldü.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, V, 185-186; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), V, 330, 343-347; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, IV, 11, 18-19; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, III, 472-473; İbn Kesîr, *el-Bidâye*, VIII, 148-149; Fâsî, *el-İkdu's-şemîn* (nşr. Fuâd Seyyid), Beyrut 1405-1406/1985-86, VI, 378-385.

AHMET ÖNKAL

AMRE

(bk. KUSAYRU AMRE).

AMRE bint ABDURRAHMAN

(عمرة بنت عبدالرحمن)

Amre bint Abdurrahmân b. Sa'd
b. Zürâre el-Ensâriyye en-Neccâriyye
(ö. 106/724)

Hadis ve fıkıh sahalarında
otorite olan kadın tâbiî.

Hicretin 5. yılında Medine'ye gelen Hz. Peygamber'in yanında yetişen ve onun hadislerini çok iyi bilen Amre, Ümmü Seleme, Hamne bint Cahş, Râfi' b. Hadîc gibi sahâbilerden de hadis rivayet etti. Bütün cerh ve ta'dîl* âlimlerince sika* ve hüccet* kabul edilen Amre, hadislerin toplanması maksadıyla Halife Ömer b. Abdülâzîz tarafından çıkarılan fermanda rivayetlerinin yazılması özelliği istenen tâbiîdir. Urve b. Zübeyr, kız kardeşinin oğlu Ebû Bekir b. Hazm, Abdullah b. Ebû Bekir, Zührî, Amr b. Dînâr, kendi oğlu Ebû'r-Ricâl Muhammad b. Abdurrahman ve torunları Amre'den hadis rivayet edenlerin başında gelirler.

Zührî, ilminden çok faydalandığı Amre'nin bir "ilim denizi" olduğunu söyler.

Kardeşleri, çocukları, yeğenleri ve torunlarıyla tam bir âlimler ve râviler ailesi teşkil eden Amre, hadis ve fıkıh ilimlerine hizmetle geçirdiği yetmiş yedi yıllık bir ömürden sonra 106 (724) yılında Medine'de vefat etti. 98, 99 ve 103 yıllarında öldüğü de söylenmektedir.

Amre bint Abdurrahman'dan rivayet edilen hadisler başta *Kütüb-i Sitte* olmak üzere muteber hadis külliyyatının hepsinde yer almaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, II, 387-388; VIII, 480-481; Hatîb el-Bağdâdî, *Takyîdül-İlm*, Dimaşk 1949, s. 105; Zehebî, *A'lâmü'n-nübelâ*, IV, 507-508; İbn Hacer, *Tehzîbü't-Tehzîb*, XII, 438-439; Kehhâle, *A'lâmü'n-nisâ*, Dimaşk 1378/1959, III, 356-357.

ABDULLAH AYDINLI

AMRE bint MES'ÜD

(عمرة بنت مسعود)

Amre bint Mes'ûd b. Kays
(ö. 5/626)

Vefatından bir ay sonra kabri başında
Hz. Peygamber tarafından
cenaze namazı kılınan
kadın sahâbi.

Ensarın ileri gelen reislerinden Sa'd b. Ubâde'nin annesidir. Hz. Peygamber'in Medine'ye hicretinden hemen sonra ona biat etti. Hicretin 5. yılında oğlu Sa'd Hz. Peygamber'le birlikte Dümetül-cendel Gazvesi'nde vefat etti. Sa'd yanında olmadığı için, çok arzu etmesine rağmen, vefatından önce kendi adına herhangi bir hayır yapılmasını vasiyet edemedi. Amre'nin vefatından bir ay sonra seferden dönen Hz. Peygamber kabrine giderek cenaze namazını kıldı (bk. Tirmizî, "Cenâ'iz", 47).

Sa'd b. Ubâde, annesinin vefat etmeden önce hayır yapmak istediğini öğrenince Hz. Peygamber'e giderek durumu arzetti ve annesi adına bir vakıf kuramayacağını sordu. Hz. Peygamber'in müsbet cevap vermesi üzerine en üstün hayrın ne olduğunu sordu; "Su akıtmak" cevabını alınca bir kuyu kazdırarak annesi adına vakfetti. Sa'd b. Ubâde'nin annesi adına bir bostan vakfettiği (bk. Buhârî, "Veşâyâ", 15), onun hayatta iken yerine getiremediği bir adağını Hz. Peygamber'in iznini aldıktan sonra köle âzat ederek yerine getirdiği de (bk. Nesâî, "Veşâyâ", 8) rivayet edilmektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, VI, 7, 51; Buhârî, "Veşâyâ", 15; Tirmizî, "Cenâ'iz", 47; Nesâî, "Veşâyâ", 8; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 614-615; VIII, 451; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, VII, 204; İbn Hacer, *el-İşâbe*, IV, 367; M. Âsım Köksal, *İslâm Tarihi*, İstanbul 1981, V, 12-13.

İSMAİL L. ÇAKAN

AMRE bint REVÂHA

(عمرة بنت رواحة)

Ümmü'n-Nu'mân Amre bint Revâha
b. Sa'lebe el-Hazreciyye

Medineli kadın sahâbi.

Doğum ve ölüm tarihi bilinmemektedir. Hazrec kabilesinin Benî Hâris kolundan olup meşhur sahâbi Abdullah b. Revâha'nın kız kardeşidir. Annesi sahâbeden Kebşe bint Vâkid'dir. Kumandan sahâbilerden Beşîr b. Sa'd el-Hazrecî ile evlenen Amre'nin bu evlilikten Nu'mân ile Übeyye adlarında iki çocuğu dünyaya geldi. Hicretten önce kocasıyla birlikte müslüman oldu. Hicretten sonra Hz. Peygamber'e biat eden Medineli kadınlar arasında o da vardı. Bir gün kocasından oğlu Nu'mân'a bir köle bağışlamasını, Resûlullah'ı da bu bağışa şahit göstermesini istedi. Bunun üzerine Beşîr Hz. Peygamber'e giderek bağışına şahit olmasını diledi. Hz. Peygamber, diğer çocuklarına da aynı şekilde bağışta bulunup bulunmadığını sordu. Beşîr diğer çocuklarına bir şey bağışlamadığını belirtince Hz. Peygamber çocuklara âdil davranmak gerektiğini söyleyerek bu bağışı doğru bulmadı (bk. Buhârî, "Hibe", 13). Bu hadis hibe konusunda fakihlerce delil olarak kullanılmıştır.

Amre bint Revâha uzun boylu ve güzel bir kadındı. Evs kabilesinin müşrik şairi Kays b. Hatîm'in onun güzelliğini dile getiren bir şiiri vardır. Kardeşi Abdullah gibi şair olan Amre'nin kaynaklarda Bedir Gazvesi'ne dair şiirinden söz edilmektedir. Amre, Hz. Peygamber'den bir hadis rivayet etmiştir (bk. *Müsned*, VI, 358).

BİBLİYOGRAFYA :

Müsned, VI, 358; Buhârî, "Hibe", 13; Müslim, "Hibât", 9-19; Vâkidî, *el-Megâzi*, II, 476; İbn Hişâm, *es-Sire*, III, 218; İbn Sa'd, *et-Tabakât*, VIII, 361; İbn Abdülber, *el-İstî'âb* (nşr. Ali Muhammed el-Bicâvî), Kahire 1969, IV, 1887; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, Kahire 1285-87, V, 509-510; İbn Hacer, *el-İşâbe* (Bicâvî), VIII, 31-32; Aynî, *Umdetü'l-kârî*, İstanbul 1308-11, VI, 273-276; Kehhâle, *A'lâmü'n-nisâ*, Dimaşk 1378/1959, III, 352-353.

MUSTAFA FAYDA

AMRİ

(عمرو)

(ö. 930/1523-24 [?])

Divan şairi.

Asıl adı Amr'dır. Fâtiş Sultan Mehmed ve II. Bayezid devirlerinde müderrislik, kazaskerlik ve şeyhülislâmlık görevlerinde bulunmuş olan Abdülkerim Efendi'nin âzatlı kölesi ve evlâtlığıdır. Abdülkerim Efendi onun tahsil ve terbiyesiyle bizzat meşgul olmuş, iyi bir şekilde yetişmesini sağlamıştır. Amrî tahsilini bitirince bir müddet mülâzımlık yapmış, sonra kadılık mesleğine intisap ederek Serfiçe kadılığına tayin edilmiştir. Ders arkadaşı İshak Çelebi'ye yazdığı bir mektuptan, Amrî'nin, kazancının bolluğu ve rahatlığı dolayısıyla kadılıkta karar kıldığı anlaşılmaktadır. Serfiçe'den sonra nerelerde görev yaptığı bilinmemekle beraber son olarak Vize kadılığına tayin edildiği ve çok geçmeden 930 (1523-24) sıralarında vefat ettiği kaynaklarda zikredilmektedir.

Amrî'yi tasvir eden bir minyatür

(*Meşâirü's-suarâ*, Millet Ktp., Ali Emîrî, nr. 772, vr. 493^b)

